

Zakaj si slovenske učiteljice ustanove svoje društvo?



prašanje čudno! Zato, ker je potrebujejo! Sedanji čas je čas zjedinjenj, čas organizacij. Združuje, organizuje se vsak stan, ki hoče zastopati svoje interese — in kateri jih nima? Stanje ljudske učiteljice ni in še davno ne bode tako, da bi ne potrebovala opore — in kje naj je najde, ako ne v društvu enakopravnih.

Mnogo jih je, ki smatrajo ustanovitev novega društva, kakor nasprotje učiteljem, oziroma njihovim društvom. Ne vemo s čim bi se jim tu nasprotovalo. Svoje koristi iskati, braniti svoje pravice je vsakemu dovoljeno. Da učitelji v svojih društvih zastopajo v prvi vrsti le svoje interese — kedo bi jim zameril? In kedo sme zameriti učiteljici, ako v lastnem društvu teži za napredkom, katerega povspesevati učitelji ne hoté ali ne morejo?

V povzdigo svojega stanu, v prospah redno se množčih dekliških šol morejo učiteljice le v lastnem društvu kaj doseči! Ako mlad trgovec odpre svojo trgovino, ne stori tega v konkurenco sodrugu, temveč, da bi si pomogel, da bi se postavil na lastne noge, da bi meril svoje moči v boji za obstanek. Trd je ta boj, vemo. Duh časa zahteva tudi od ženskih boja za obstanek.

Slovenskim učiteljicam mora tem več biti ležeče na tem, da si prej ko prej ustanove lastno društvo, ker se prav v sedanjih časih čuti neko tajno — deloma tudi javno delovanje zoper njihove interese. Molčimo o spomenici kranjskih, oziroma ljubljanskih učiteljev, poglejmo drugam. Na Češkem, kjer je učiteljic le $12\frac{1}{4}\%$ vsega učiteljstva, delujejo učitelji na preosnovi državnega ljudsko-šolskega zakona od leta 1869. V tej preosnovi naj bi se §§. 14, 15, 16 čisto izpustili, ter s tem prizadel učiteljicam občuten udarec. Ni torej res, kar prinaša »Uč. Tov.« (v 10. št. t. l.), da učiteljice izpodrivajo učitelje iz dekliških šol, temveč one branijo le svoje pravice, zajamčene v državnem, ljudskošolskem zakonu! Seveda, kako se neki ženske predrznejo braniti svoje pravice napram — učiteljem.

Kar delajo sedaj češki učitelji, delalo se bode tudi v nas prej ali slej. Kako bomo učiteljice, ki smo vedno v manjšini, branile svoje pravice v društvih učiteljev?! — Znano je, koliko besedi nepotrebnih in neopravičenih se je govorilo in še več pisalo zoper žensko vodstvo na dekliških šolah. To pravico, zajamčeno v državnem

ljudskošolskem zakonu, (veljavno torej že 29 let) po katerem so vsa mesta na dekliških šolah popolniti z ženskim osebjem (glej minister. ukaz z dne 17. junija 1897.) hoče se učiteljicam iztrgati iz rok! Naj bi se že jedenkrat prejenjalo s tistim hvalisanjem možkih voditeljev! Kakšne so vendar zahteve, ki se stavijo vodstvom, da bi jim ženska — stanovsko naobražena — ne bila kos? Čut pravičnosti, reda in dolžnostij je — smelo trdim, jednako prirojen ženskim kakor možkim. Posebe izobražen mora biti ta čut pri učiteljici, kakor učitelju! Je-li najvestnejša učiteljica slabejša od najslabšega učitelja?! Po vseh razlogih je učiteljica sposobnejša za vodstvo dekliških šol, kakor bodisi katerikoli učitelj — in to tako glede pouka, kakor vzgoje.

In katero učiteljsko društvo se oglasi za pravice učiteljic? Pokazalo se je pri nas letos v stolnem mestu, kakšen zagovornik učiteljskih pravic je naše stanovsko glasilo. Po vseh njegovih predalih svetlikali so se blesteči uzori krajev in mest, v katerih se je pojavilo najmanjše nasprotstvo ženskemu vodstvu! Vse mu je dobro došlo.

Kakšen trn v peti jim je letošnji neznatni uspeh kranjskih učiteljic! Poročujoč o regulaciji plač, dostavlja: To mnenje (da imajo učiteljice jednake dolžnosti) ni pravo, kajti učiteljice se smejo jemati pri dečkih le za prva štiri leta!

Kdor ne misli dalje, nego pèd seže, mislil si bode: Te preklicane učiteljice ničesar ne delajo, samo mastnih plač hočejo!

Počasi! Kdor ne uvidi, da je omenjeni § 15. dež. zakona utemeljen le v spolni razliki mej učencem in učiteljico — je kratko: slep! Drugič: V čem se razlikuje učni smoter dekliških šol od onega deških šol? Tretjič: Koliko imajo učitelji — osemrazrednic — šestrazrednic? Nijedne. Kdo doseže smoter v dekliških osemrazrednicah? Oni, ki govori o manjših dolžnostih učiteljic, ozre naj se na naše osemrazrednice tam v stolnem mestu.

Na onih dveh (če hočete tudi na nunski) pripravljajo se dekleta za učiteljsko pripravnico, kjer je treba gotovo več znati, nego za ustop v I. gymn. ali realčni razred. — Tam na osemrazrednicah imate koleginje, ki uzorno delujejo in poučujejo predmete meščanskih šol in — prejemajo plačo ljudskošolskih učiteljic! Brez kričanja o svojem izvrstnem delovanju sedé pozno v noč pri pismenih korekturah, pri vestnem pripravljanju za predavanje težkih predmetov! Seveda, to niso dolžnosti?! To so žrtvovanja! — In dež. učit. društvo jim za to predlaga 200 gl., kakor najzadnjemu učitelju va štirirazrednici. Ta ima, seveda, svojo družino — ona pa le ostarele roditelje in uboge sorodnike, ki ničesa od nje ne zahtevajo!

Več nego jasno je, da bodo učitelji v svojih društvih zastopali

pravice učiteljic le takrat — ko se bode njih interes popolnoma skladal z oními učiteljic — drugače nikdar! Razlogov, ki govore za zdinjenje učiteljic, se pač ne manjka, in če s temi vrsticami vabimo učiteljice k pristopu v društvo, katero se snuje v proslavo Onega, ki si je izvolil geslo: Z zedinjenimi močmi! — krepí naj jih zavest, da delujejo s tem tudi z zedinjenimi močmi v prosep škole, kateri žrtvujejo svoje življenje — in v povzdigo svojega stanu, es kateremu prištevajo s ponosom! In to delovanje blagoslovi Bog!



Naša Ivanka.

Spisal Albin Žitko.



ridirjal sem bil v vežo.

Pred očmi so mi migljale blede lise bleščeče poletne svetlobe, vendar sem jo takoj zapazil, ko je počasi stopala po stopnicah navzgor.

Z desnico je pritiskala k sebi rešetce navalovljene endivije, z levico se je oprijemala lesenega držaja...

Z jednim skokom sem bil za njo. Segel sem ji z rokama na ramena ter bliskoma skočil na njene široke boke. Z nogama sem se je oklenil krog života, in z razposajenim smehom sem ji ovil roki krog mišičastega vratu.

»Hahaha, ... hihhot... bistahor... oj, oj, Ivančka, Ivančka!...«

Z ustnicami sem se ji vsesal v toplo meso belega tilnika, lase in obraz pa sem si pustil božati od njenih mehkih, masivnih kodrov. Skušala se me je otresti.

»Ah, si že zopet ti, paglavec... Skoči doli! Čakaj — ne boš več moj fant!«

Ta njen glas ni imel navadnega zvoka. To je bil ves drugi ton...

Čutil sem, da je žalostna, huđo žalostna...

Nagnil sem glavo naprej.

Ustnice so ji podrhtevale, v temnih, žametnih očeh so se jej lesketale solze, in črni lasje so ji neredno ležali na čelu.

Stresnil sem se in krčevito pritisnil svoje lice k njenemu...

»Kaj ti je Ivanka? — Ivanka!

Pogladila mi je z levico razgreto lice ter me burno poljubila...

»Ali ga boš res vzela? — ga boš morala?... Ivanka!«

Strastno sem ji pritisnil mokre ustnice na toplo lice...